

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Владислав Огнянов Миланов – преподавател по съвременен български език
в Катедрата по български език на СУ „Свети Климент Охридски“

за конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по професионално
направление 2.1. Филология (Български език – Приложна лингвистика), обявен от СУ
„Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 22/16.03.2021г.

Със заповед на ректора на Софийския университет „Свети Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1 Филология – Български език. Единствен кандидат, подал документи за конкурса, е гл. ас. д-р Венера Байчева от Катедрата по български език като чужд. За разлика от наложената през последните години практика на изборни длъжности да се явява предопределен кандидат, което за академичните среди не е толкова опасно, в този конкурс за избор на доцент кандидатурата на Венера Байчева не само не е предопределена, но е най-подходяща и най-сериозна, което до голяма степен улеснява научното жури в подготвянето на рецензиите и становищата. Документацията по конкурса напълно отговаря на изискванията на Закона за академичното развитие и представя кандидатката като сериозен изследовател, който смело заявява и отстоява научното си присъствие в българската академична общност.

Ще започна становището си с кратки впечатления от кандидатката още от студентските ѝ години във Факултета по славянски филологии. Венера Байчева се откроява като изключително подготвена студентка, с интереси в областта на лингвистиката и българистиката, с модерно мислене и с широк поглед върху езиковите процеси. Неслучайно след завършването на МП „Лингвистика – езикова система и речеви практики“ тя е поканена да разработи докторска работа и след тежък конкурс е зачислена като редовна докторантка по психолингвистика в Катедрата по български език. Научен ръководител е проф. дфн Юлиана Стоянова – един от малкото специалисти по тази научна дисциплина в България, който с изследванията си очертава развитието на това научно направление на висотата на световните научни приноси в областта на психолингвистика. Защитата на дисертационния труд на Венера Байчева преминава

повече от успешно, отпечатана е като самостоятелна монография и всичко това по естествен път предопределя следващата стъпка. Венера Байчева се явява на асистентски конкурс и пред авторитетно жури успява да затвърди своя авторитет на изследовател лингвист и преподавател в една толкова специфична катедра, чиято задача е да научи чужденците на български език и когато те завършат, да бъдат лице на Софийския университет и на България в родните си страни. Тук е важна не само преподавателската мисия, но и онова призвание на учения и на учителя да обяснява сложната българска граматика така, че да бъде усвоена от студенти, които идват от най-различни страни и които владеят различни по сложност други езици.

Научната дейност на Венера Байчева се разпростира върху широки и интересни теми. Тя включва разработването на научни статии по проблеми на чуждоезиковото обучение, отпечатани в авторитетни реферирани български и чуждестранни издания. Във всички приложени в справката по конкурса текстове ясно се откроява дълбочината на лингвистичния ум, съчетана с работата на професионалиста практик, който е проверил научните хипотези в практическата си дейност, за да достигне до мащабите на своите наблюдения и приноси.

Научната дейност на гл.ас. д-р Байчева включва и разработването на учебници и на учебни помагала, които са дело на екип от специалисти от Катедрата по български език като чужд и в които Венера Байчева разработва теоретично ключови за обучението теми и упражнения, които да подпомогнат студентите чужденци при усвояването им и при развиването на комуникативни компетентности, което не е лесна задача нито при упражненията със студенти българи, нито пък в упражненията и лекциите със студенти чужденци. Темите са сполучливо избрани, предложени са актуални за съвременната българска действителност проблеми, а граматиката е представена убедително и подредено.

Работата в научен екип е сложна, но Венера Байчева с лекота се вписва в стила на колективите и така допринася за това една от най-малките по численост катедри в нашия факултет да създаде голям по обем и значим в научно-практическо отношение текстов масив, който позволява на студентите чужденци да усвояват българския книжовен език от увлекателни и професионално разработени източници, дело на учени от Факултета по славянски филологии на СУ „Свети Климент Охридски“. Представените от Венера Байчева учебници и учебни помагала за участието в конкурса са много повече от достатъчни за участието в един такъв конкурс. Те са свидетелство за нейния

професионализъм и за отношението, което влага в преподаването на българския език на/пред толкова сложна и многолика аудитория.

В конкурса за доцент Венера Байчева представя и своя основен хабилитационен труд – **Езикови аспекти на споделянето на чуждата култура: (Съвременна методика и процедури в обучението по български език като чужд)** , ISBN:978-619-7313-15-4, Ерове, София, 190с. Монографията представя авторката си като изграден учен, който познава теоретичните проблеми на своята научна област; представя много убедително различни теории за овладяването на втори език като чужд; разгръща задълбочено изследователските процедури и механизми при овладяването на чужд език. Именно тук най-силно се открояват научно-изследователските качества на д-р Байчева като учен, който добре познава много и различни теории, обобщава ги уместно и компетентно, но развива и своя собствена теоретична рамка. Като опитен лингвист Венера Байчева представя в своята книга спецификата при овладяване на именната система на българския език, като отделя специално внимание на съществителното, прилагателното и на числителното име и на техните категории. Обект на интерес са основните граматически категории при имената и при глагола. Съвсем естествено предпоследната глава на книгата поставя като обект на научния анализ овладяването на глаголните категории в българския език. Авторката не се плаши от сложността на материята и от факта, че трябва да бъде представена пред чужденци. С разбиране и с висока лингвистична компетентност тя разгръща три от най-сложните за усвояване граматически категории на глагола – време, вид и наклонение, които затрудняват и българските студенти много често в обучението по филология. Обобщението в пета глава е естествен завършек на това сериозно изследване и показва Венера Байчева като много добре подготвен специалист в няколко научни области: лингвистика, чуждоезиково обучение и методика. Впечатляват историческият преглед на важните по темата въпроси, както и актуалните разсъждения върху съвременното състояние процедури – изследователски и преподавателски, в обучението по български език като чужд. И в двете практически глави са използвани анкетни карти, като изводите са направени на базата на повече от 250 отделни отговора. Подробно са представени от авторката структурните модели на анкетите и заложените в тях цели, което обективира научните приноси и го прави полезно за няколко различни области. Получените резултати са изложени количествено и са обект на анализ, който в своята дълбочина подпомага не само процедурите по преподаване, но и редица сложни теоретични въпроси. Много

важно е, че монографията на д-р Байчева представя ѝ типологията на допусканите грешки в процеса на обучение по българския език като чужд и търси тяхната генеалогия, като предлага практикотеоретични модели за прогнозирането и преодоляването на отклоненията от езиковата норма на обучавани с различен майчин език, което е един от големите приноси изобщо в работата ѝ с преподаването на българския език на студенти чужденци.

Не мога да не отбележа в края на своето становище и приносите на д-р Байчева в разработването на учебници по български език за средните училища, както и разработването на учебници за нуждите на ученици в чужбина, които изучават нашия език. Това са предимно деца на заселили се и работещи в чужбина българи, а от особена важност е техните деца да познават езика на своите родители българи и да го учат през хубаво написани учебници, които представят богатството и разнообразието на родния ни език чрез убедително разработени теми и чрез упражнения, които развиват комуникативните им компетентности.

В заключение мога да направя следните обобщения:

1. Венера Байчева е отлично подготвен лингвист, който в дълбочина познава актуалните проблеми на съвременния български книжовен език;
2. Венера Байчева е широко скроен специалист, който прилага теоретично усвоените знания и изградената от тях собствена теоретична рамка на изследванията в приложната си работа със студенти чужденци; това е една от сериозните заявки за преминаването към следващата академична длъжност;
3. Венера Байчева работи изключително успешно в няколко гранични области, като ги съчетава в работата си: лингвистика, културология, психолингвистика, методика, чуждоезиково обучение; Сложността в спецификата на интересите ѝ произтича от нелеката задача да преподава сложен език като българския на чужденци с различни знания, с различни умения и с различни интереси.
4. Венера Байчева изключително успешно представя модел за преподаване на роден език пред чуждестранни студенти и с това има собствен принос в развитието на проблема за академичното преподаване; за уменията да обучаваш специализирана аудитория – каквато са студентите: българи и чужденци;
5. Венера Байчева проявява едно много важно за академичните среди качество: силно уважение към учителите си и умение да работи в екип, в резултат на

което са издадени значими за преподаването на българския език като чужд учебници и учебни помагала.

Всичко това, както и обобщенията в становището, ми дава основание да гласувам категорично **ЗА** д-р Венера Матеева – Байчева да бъде избрана за доцент в професионално направление 2.1 Филология (Български език – Приложна лингвистика), обявен от СУ „Св. Климент Охридски” в ДВ, бр. 22/16.03.2021г. Убеден съм, че изборът на гл. ас. д-р Венера Байчева за доцент е важен процес за кариерното ѝ израстване, но в същото време той е и изключително значим принос за развитието на Катедрата по български език като чужд и за преподаването на българския език на чужденци като една от многостранните прояви на Факултета по славянски филологии и на Софийския университет като една от формите му за легитимация пред целия свят.

25.07.2021 г.

Гр. София

Изготвил становището:

Доц. д-р Владислав Миланов